מי שהפך את זיתיו ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו פועלים טוען קורה ראשונה ומניחה לאחר המועד דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר [א]זולף וגומר וגף כדרכו: **גמ'** פתח באבל וסיים במועד אמר רב שישא בריה דרב אידי [ב]זאת אומרת דברים המותרין במועד אסורים בימי אבלו רב אשי אמר לא מיבעיא קאמר °לא מיבעיא בימי אבלו דמדרבנן הוא ושרי אלא אפילו במועד דאיסור מלאכה מדאורייתא במקום פסידא שרו רבנן תניא כוותיה דרב שישא בריה דרב אידי [ג]אלו דברים העושין לאבל בימי אבלו [ד]זיתיו הפוכין טוענין לו וכדו לגוף ופשתנו להעלות מן המשרה וצמרו להעלות מן היורה ומרביצים שדהו משתגיע עונת המים שלו ר' יהודה אומר אף זורעין לו שדה ניר ושדה העומדת לפשתן אמרו לו אם לא תזרע בבכיר תזרע באפל אם לא תזרע פשתן תזרע ממין אחר [ה]רבן שמעון בן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ואין שם אומן אלא הוא כדו לגוף ואין שם אומן אלא הוא פשתנו להעלות מן המשרה וצמרו להעלות מן היורה ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה בצינעא [ו]יתר על כן אמר רבן שמעון בן גמליאל אם היה אומן לרבים וספר ובלן לרבים והגיע עת הרגל ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה [ז]האריסין והחכירין והקבלנין הרי אלו יעשו אחרים בשבילן [ח]החמרין הגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו [ט]ואם היו מוחכרין או מושכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו [י]שכיר יום אפילו בעיר אחרת לא יעשה היתה מלאכת אחרים בידו אע"פ שבקיבולת לא יעשה אף על פי שבקיבולת ולא מיבעיא שאינה קיבולת אדרבה קיבולת כדידיה דמי אלא אימא [כ]בין קיבולת בין שאינה קיבולת לא יעשה [ל]היתה מלאכתו ביד אחרים בביתו לא יעשו בבית אחר יעשו מריון בריה דרבין ומר בריה דרב אחא בריה דרבא [מ]הוה להו ההוא גמלא דתורא בהדי הדדי איתרעא ביה מילתא במר בריה דרב אחא בריה דרבא ופסקיה לגמליה אמר רב אשי גברא רבה כמר בריה דרב אחא עביד הכי נהי דלפסידא דידיה לא חייש אדאחרים לא חייש והא תניא אם היו מושכרין או מוחכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו והוא סבר [נ]אדם חשוב שאני

אמר

מי שהפך את זיתיו. שהזמינן ליתנם על גבי הבד להוציא מהן שמן: **ואירעו אבל.** כשאר ימות השנה שלא סמוך לרגל ואינו יכול ליתנם על גבי הבד לפי שאבל אסור בעשיית מלאכה: **או אונס.** היינו מילתא אחריתי כלומר מי שהפך את זיתיו לפני הרגל ואירעו אונס ולא היה יכול ליתנם על גבי בית הבד ובא הרגל: **או שהטעוהו פועלים.** שהשכיר ליתנם על גבי בית הבד קודם הרגל ולא באו: **טוען קורה ראשונה.** כלומר נותנן על גבי בית הבד ברגל וסוחט עליהן הקורה פעם אחת דאי לא עביד הכי איכא פסידא יתירא: **ומניחה.** בו שלא יסחוט יותר עד לאחר המועד: **זולף וגומר כדרכו.** כלומר נותנו על גבי בית הבד וסוחט הכל. כל מידי דשפוך קרי זילוף: **גמ' פתח באבל וסיים במועד.** דקתני מי שהפך את זיתיו ואירעו אבל ולא פירש אם יכול לטעון קורה באבילות אם לא אלא מילי דמועד קא פריש דכי אירע לו קודם המועד אונס טוען קורה ראשונה במועד: **אסור בימי אבלו.** כלומר להכי לא פריש דאסור לו לטעון אפילו קורה ראשונה בימי אבלו: **לא מיבעיא בימי אבלו.** דאין אסור במלאכה אלא מדרבנן דשרי לטעון קורה ראשונה: **אלא אפילו.** חולו של מועד דאסירא ביה מלאכה מדאורייתא דכתיב (שמות כג) את חג המצות תשמור שבעת ימים לימד על כל החג שהוא אסור: **במקום פסידא שרו רבנן.** לטעון קורה ראשונה: **העושין לאבל.** אחרים אבל הוא עצמו אינו רשאי: **כדו לגוף.** מגופת החבית: **וזיתיו הפוכין.** נותנין אותן על בית הבד וטוענין לו קורה ראשונה אבל הוא עצמו אינו עושה היינו כרב שישא דאמר דברים המותרין בחוש"מ אסורין בימי אבלו: **ופשתנו להעלות מן המשרה.** כל הני אית בהו פסידא אי לא עביד להו: **משתגיע עונת המים שלו.** כשהגיע זמנו להשקות השדה שכך היו נוהגין כל אחד ואחד משקה כל השדות שבבקעה איש יומו או שבוע אחד: **שדה ניר.** שדה חרושה: **שדה העומדת לפשתן.** שאם לא תזרע עכשיו מכאן ואילך אינו ראוי לפשתן: **אמרו לו.** לא תזרע שדה ניר ושדה פשתן שאם לא תזרע בבכיר בשדה ניר תזרע באפל ולא הוי פסידא יתירא: **בלן.** שומר בית המרחץ ומשמשן בבית המרחץ ונוטל מכל אחד שכרו: **והגיע עת הרגל.** שהכל צריכין לו הרי זה יעשה כיון דאית ליה פסידא ואיכא נמי צורך רבים. ול"ג הכא בצינעא דהא רבים הוא: **האריסין.** מקבלי השדות לשנים לשליש ולרביע: **החכירים.** שקיבל לשמירה ולעובדה לסכום כך וכך כורין אני נותן לך ממנה: **והקבלנים.** שקיבלו לשומרה לזמן פלוני בסכום כך וכך בין יהיה הרבה או מעט הרי אלו יעשו אחרים בשבילם: **הגמלים והספנים הרי אלו לא יעשו.** לא ישכירו לכתחילה לפי שהמלאכה שלהם הוא: **ואם היו מוחכרין או מושכרין.** הם או בהמתם אצל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעצמן ולא יפסידו כל שכן ובעלים נמי לא יפסידו. והכא לא קתני על ידי אחרים שהרי הן בעצמן מושכרין אבל אריסים אפשר להם על ידי אחרים בעבודת קרקע: **שכיר יום.** אחד ואפילו בעיר אחרת ואין יודעין שם שהוא אבל וליכא משום מראית העין: **לא יעשה.** הואיל ובידו לחזור כדאמרינן (ב"ק דף קטז:) פועל חוזר ואפילו בחצי היום וליכא פסידא כולי האי: **אם היתה מלאכת אחרים בידו.** בביתו כגון בגד לארוג הואיל וברשותיה לגומרו לאחר זמן הרי (א) אלו לא יעשו: **ואע"פ שבקיבולת.** אחרים היא שקיבל עליו לגמירות אותו בגד לאורגו בכך וכך ד)(שרי): **קיבולת.** לעשות בכך וכך: **כדידיה דמיא.** ואסור אבל שאינה קיבולת דלא הוה כדידיה שרי: **בביתו.** של אבל לא יעשו אותו (ב) משום חשד שיאמרו הוא בעצמו מסייע במלאכה. אי נמי שלא יאמרו בימי אבלו השכירו לזה הפועל: **גמלא.** צמד בקר בין שניהם שור אחד לזה ושור אחד לזה: **איתרע ביה מילתא.** אבילות: **פסקיה לגמליה.** הפסיק שורו מן הצמד ולא שלחו לחרוש בשדה לפי שהיה אבל ומצווה על שביתת בהמתו מדרבנן: **לפסידא דידיה לא חייש.** דלא קא מעבד ארעא מגמליה משום דאבל הוא: **לפסידא דאחריני.** כגון מריון לא חייש דלא קא משדר לגמליה הוי ליה פסידא דלא הוה ליה בהמה לחרוש וכיון דשרי כדתניא אם היו מוחכרין וכו' הוה ליה למיחש אפסידא דחבריה: **הוא סבר.** מר בריה דרב אחא: **אדם חשוב שאני.** דהא והא אסור לדידיה למיעבד:

מקבלי

רבי יוסי אומר זולף וגומר וגף כדרכו. פי' בקונטרס לישנא אחרינא וגף משום (ג) דאיכא פסידא שמוליכן בלא מגופה וי"ל דצריך לכסותו מפני השרצים ומיהו מגופה לא היה צריך דדיו בכיסוי מועט (ה) ושמן חדש מתקלקל: **אפילו** חול המועד דאסורא במלאכה מדאורייתא. (ו)פרק קמא (דף ב. בד"ה משקין) פירשתי: **רבי** יהודה אומר אף זורעים כו'. במתניתין מחמיר רבי יהודה וכאן מיקל: **בודו** לגוף. ספרים אחרים כדו: **רבן** שמעון בן גמליאל אומר כו'. ואף על גב דרבן שמעון בן גמליאל נמי מודה לדרב שישא בריה דרב אידי דאסורין בימי אבלו מודה היכא דאין שם אומן אלא הוא דשרי ובצינעא (ד) יעשו ע"י אחרים משום פסידא דמשכיר שרינן וגבי אבלו דשרינן הוא עצמו באין שם שיעשה כמותו ואומן לרבים וספר וכו' משום דצורך דרבים ורגילא שריא לעיל ויש מפרשים דהא דשרינן לאבל עצמו (ה) כשלא ימצא אחרים כדמשמע הלשון ואין שם אומן אלא הוא אבל לכתחילה צריך לעשות על ידי אחרים מיהו לפי הטעם הזה לא ידענא בחמרין וספנין כשמושכרין אצל אחרים למה אין מצריך בסמוך על ידי אחרים ולפי טעם קמא ניחא דאין מי שיעשה דבר זה כאותו שיש (ו) אומנות דחמר וגמל וספן:

אמר

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ז מהל' יו"ט הלכה ג טוש"ע א"ח סי' תקלח סעיף א:
ב ב מיי' פ"ה מהלכות אבל הלכה י טוש"ע יו"ד סי' שפ סעיף י:
ג ג מיי' שם:
ד ד ה טור יו"ד סי' שפ [וש"ע שם סעיף הו]:
ה ו מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף יג:
ו ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף [יא] יד:
ז ט מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף יג:
ח י מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף יח:
ט כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף יח:
י ל מ [מיי' שם הלכה ט ועיין כ"מ שם] טוש"ע שם סעיף כא:

◆

רבינו חננאל

מי שהפך את זיתיו לטחנם, ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו הפועלים ונכנס המועד, טוען קורה ראשונה ומניחם לאחר המועד דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר זולף וגומר[א] כדרכו. ומקשינן מתני' באבל, ולא פירש אם מותר לעשות מלאכתו במקום פסידא אם לא, וקפץ ומורה לנו בחולו של מועד שמותר במקום פסידא. ופירק רב שישא בריה דרב אידי, זאת אומרת דברים המותרין בחולו של מועד אסורין לעשותן בימי אבלו. תניא כותיה, דברים שעושין לאבל בימי אבלו, פירוש התירו משום פסידא לעשות לו אחרים ולא הוא. אבל על ידי אחרים התירו לו להפוך זיתיו ולגוף כדיו ולהעלות פשתנו מן המשרה וצמרו מן היורה ומרביצין שדהו משתגיע עונת המים שלו. ר' יהודה אומר אף זורעין כו'. רבן שמעון בן גמליאל אומר זיתיו הפוכין פשתנו במשרה צמרו ביורה ואין שם אומן אלא הוא, הרי זה עושה בצנעא בתוך ביתו. וכן היה אומר, אם היה ספר או בלן לרבים, והגיע הרגל, ואין שם אלא הוא, הרי זה יעשה. העריסין והחכורין והקבלנין בשדותיו הרי אלו יעשו, אבל החמרין והגמלין [והספנים] והספינות שלו לא יעשה מלאכה בהן בימי אבלו. ואם היו מקודם מושכרין ביד אחרים עושין. שכיר יום שלו אפילו בעיר אחרת לא יעשה, היתה מלאכת אחרים בידו בין בקיבולת בין שאינה בקיבולת לא יעשה, היתה מלאכתו ביד אחרים, בביתו לא יעשו, בבית אחר יעשו. מריון ומר בריה דרב אחא הוו שותפי, אירע ביה במר בריה דרב אחא אבל, שדר ופסקיה לגמליה. אמר רב אשי והתניא אם היו מושכרין אצל אחרים שרו. ודחינן, הני מילי באיניש דעלמא, אבל אדם חשוב אפי' מושכרין לא.

[א] רבינו לא גרס וגף גבי זיתים וכ"כ גרסי' באלפס ונ"י שם דלא גרסינן וגף.

מסורת הש"ס

א) שמחות פ"ה, ב) [לקמן יב. שבת נג. וש"נ], ג) [חגיגה יח.], ד) ב"מ לא:, ה) ב"מ עז., ו) [עי' תוס' לחגיגה יח. ד"ה חולו ותוס' ע"ז כב. ד"ה תיפוק ליה],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אם היתה כו' לאחר זמן הרי לא יעשה אף על פי שבקיבולת כו' כן צריך להיות והד"א ותיבת אלו נמחק: (ב) ד"ה בביתו של אבל לא יעשו אותו אחרים משום חשד: (ג) תוס' ד"ה רבי יוסי כו' דאיכא פסידא כשמוליכן. נ"ב לשון הר"ן וגף לא גרסי' גבי זיתים משום דאין דרך לעשות לזיתים מגופה דאפי' כשיתו מגולה לא מפסדי וכן נמצא בפרש"י באלפס ובנימוקי יוסף ע"ש אבל בלשון אחר פירש דגרסי' ליה אע"ג דליכא פסידא לזיתים בלא מגופה מ"מ ודאי כשמוליכין אותן איכא פסידא שניתז השמן בלא מגופה: (ד) ד"ה רשב"ג כו' ובצינעא והאריסין יעשו: (ה) בא"ד דשרינן לאבל עצמו היינו דוקא כשלא ימצא: (ו) בא"ד כאותו שיש לו אומנות:

◆

גליון הש"ס

גמ' לא מיבעיא בימי אבלו דמדרבנן. עיין לקמן דף יד ע"ב תוס' ד"ה עשה ליחיד:

◆

מוסף רש"י

אדם חשוב שאני. יש לו להחמיר על עצמו יותר (לקמן יב.). שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר (שבת נא.) לפי שלמדים הימנו (כתובות פו.).